

Keski-Suomen järjestöpositiivisuuden kuntatutka 2023

Järjestöpositiivisuuden kuntatutka luo vuosittaisen katsauksen Keski-Suomen kuntien järjestöyhteistyöhön. Kuntatutkan avulla saadaan kokonaiskuva siitä, millaiset yhteistyön rakenteet ja käytännöt kunnissa on, miten ne tukevat järjestöjen* toimintaedellytyksiä ja miten strateginen yhteiskehittäminen toteutuu kunnissa.

Aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin ja pieneltä osin sähköpostikyselyin loka-marraskuun aikana Keski-Suomen 22 kunnan työntekijöiltä ja viranhaltijoilta. Haastattelussa esitetään aina 13 peruskysymystä ja vuosittain vaihtuva teemakysymys. Tämän vuoden teemakysymyksellä selvitettiin, millaisia muutoksia kunnat odottavat yhteistyön toteuttamiseen järjestöjen kanssa lähivuosien aikana.

Kuntatutka on koottu ensimmäisen kerran vuonna 2019 ja sitä päivitetään vuosittain. Saatuja vastauksia peilataan aina edellisen vuoden tietoihin. Kuntatutkan kokoamisesta vastaa Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n [KYT-järjestöpalvelut](#).

*Järjestöllä tarkoitetaan kuntatutkan yhteydessä kaikkia rekisteröityneitä järjestöjä, yhdistyksiä ja seuroja.

Keski-Suomen kunnissa yhteensä lähes 60 järjestöyhteistyötä tekevää työntekijää ja viranhaltijaa

Keski-Suomen kaikista kunnista löytyy vähintään yksi järjestöjen kanssa yhteistyötä tekevä työntekijä tai viranhaltija. Virallisesti nimettyjä järjestöyhdyshenkilöitä on kahdeksassa kunnassa. Heidän työnkuvaansa on kirjoitettu järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Määrä on vähentynyt yhdellä vuodesta 2022. Muutosta selittää se, että yhdessä kunnassa aiemmin sotepalveluihin virallisesti nimetty järjestöyhdyshenkilö siirtyi kunnalta hyvinvointialueen palvelukseen vuoden alussa.

Oman työnsä ohella järjestöyhteistyötä hoitavia työntekijöitä/viranhaltijoita on 14 kunnassa. Puolessa kunnista järjestöyhteistyötä tekeviä työntekijöitä/viranhaltijoita on enemmän kuin yksi ja heidän määränsä vaihtelee näissä kunnissa kahdesta yhteentoista. Yhteensä järjestöyhdyshenkilöitä on 57. Määrä on kasvanut vuodesta 2022, jolloin heitä oli yhteensä 47. Järjestöyhdyshenkilöt työskentelevät useimmiten vapaa-aika- ja kulttuuritoimen sekä hyvinvoinnin edistämisen vastuualueilla. Tieto järjestöyhdyshenkilö(i)stä löytyy 14 kunnan nettisivuilta.

Kuntien tuessa paikallisille järjestöille ei suurta muutosta

Avustusten osalta ei ole tapahtunut suuria muutoksia suhteessa vuoteen 2022. Keski-Suomen kunnista 21 on myöntänyt järjestöille yleis- ja/tai kohdeavustuksia. Määrä on vähentynyt yhdellä vuodesta 2022, sillä yksi kunta ei ole myöntänyt lainkaan avustuksia vuonna 2023. Avustusta myöntäneistä kunnista yksi on myöntänyt vastikkeellista kohdeavustusta ainoastaan yhdelle kyseisessä kunnassa toimivalle järjestölle. Seitsemän kuntaa myöntää tarvittaessa järjestöjen hankkeille välirahoituslainaa. Kaksi kuntaa on myöntänyt avustusta myös tapahtumiin ja kahdessa on käytössä lisäksi kumppanuus- tai yhteistyösopimukset. Yksittäisillä kunnilla on käytössä yleis- tai kohdeavustusten lisäksi tila-, latu-, esteettömyys- tai erityisavustuksia ja yksi kunta myöntää avustuksia myös työryhmille (eli vapaalle kansalaistoiminnalle).

Tilojen osalta ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden sisällä. Edelleen melkein kaikki kunnat myöntävät ainakin joitain tiloja maksutta järjestöjen käyttöön. Usein kriteerinä on toiminnan kohdistuminen alle 18-vuotiaisiin tai eläkeläisiin sekä toiminnan avoimuus. Pelkästään maksuttomia tiloja on kahdeksassa kunnassa, määrä on kasvanut yhdellä vuodesta 2022. Sekä maksuttomia että maksullisia tiloja on 13 kunnassa ja yhdessä kunnassa on pelkästään maksullisia tiloja.

Lähes kaikissa kunnissa (21/22) on tarjolla erilaisia tukipalveluja järjestöille. Yleisimmät tukimuodot ovat apu viestintään ja tapahtumien järjestämiseen. Kunnat auttavat yhdistyksiä viestimään heidän tapahtumistaan esimerkiksi kunnan tapahtumakalenterissa ja sosiaalisessa mediassa, lainaavat välineitä ja tarjoavat kunnan henkilöresurssia avuksi tapahtumiin. Lisäksi osassa kunnista tehdään satunnaista kopiointia ja muutamassa kahvitusta, jos tilaisuus järjestetään yhteistyössä. Nämä tukimuodot saattavat olla hyvinkin merkittäviä järjestöjen toimintaedellytysten kannalta ja tärkeä panostus järjestötoimintaan.

Järjestöjen tiedon löydettävyyteen kuntien nettisivuilta ei ole tullut suurempia muutoksia suhteessa viime vuoteen. Järjestöjen tietoja löytyy 14 kunnan sivuilta joko kattavasti tai osin. Viiden kunnan osalta tietoja ei ole lisätty kunnan sivuille lainkaan. Kolme kuntaa on ottanut käyttöön Lähellä.fi -verkkopalvelun, jonka kautta järjestöjen tiedot tai toiminta nousee kunnan nettisivuille.

Yhteistyörakenteet ja strateginen yhteiskehittäminen pystynyt entisellä tasolla

Yksi keskeinen yhteistyörakenne kunnissa on järjestöille suunnatut tapaamiset, kuten esimerkiksi kunnan järjestämät järjestöillat tai kumppanuuspöydät. Kaikille järjestöille avoimia tapaamisia on järjestetty 13 kunnassa ja pelkästään toimialakohtaisia tapaamisia yhdessä kunnassa. Kuudessa kunnassa tapaamisia järjestetään tapahtumien toteuttamiseen liittyen. Kahdessa kunnassa tapaamisia ei ole järjestetty tänä vuonna ollenkaan. Määrät mukailevat vuoden 2022 tuloksia.

Kunnissa yksi keskeinen strategisen yhteiskehittämisen keino on osallistaa järjestöjä hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyöhön. Osallistaminen riippuu paljolti siitä, missä vaiheessa nämä asiakirjat ovat kyseisenä vuonna kussakin kunnassa. Jossain kunnissa tämä vuosi on ollut pelkästään suunnitelman toteuttamisen aikaa, jolloin tarvetta järjestöjen erilliselle osallistamiselle ei ole ollut. Keski-Suomen kunnista 14 on ottanut tänä vuonna järjestöt mukaan joko hyvinvointikertomus- tai suunnitelmatyöhön. Näissä kunnissa järjestöt ovat päässeet mukaan erityisesti suunnitteluun, sisällön tuottamiseen, toteuttamiseen ja arviointiin, yhteen tai useampaan vaiheeseen vuoden aikana.

Yhteistyön tiivistämisen ja kehittämisen tarve korostuu lähivuosina

Vuoden 2023 teemakysymyksellä selvitettiin, millaisia muutoksia kunnat odottavat yhteistyön toteuttamiseen järjestöjen kanssa lähivuosien aikana. Monessa kunnassa koettiin, että yhteistyötä tulee jatkossa kehittää ja tiivistää paikallisesti niin järjestöjen kesken kuin järjestöjen ja kunnan välillä. Toiveina nousi esiin muun muassa se, että järjestöjen kanssa saadaan pidettyä enemmän yhteyttä esimerkiksi järjestämällä useammin järjestöille suunnattuja iltoja ja mahdollistamalla avoin vuoropuhelu sekä tarpeiden ja kehittämisideoiden kuuleminen. Osassa vastauksia nousi esiin kunnan merkittävä rooli järjestöjen tukijana, yhteistyön koordinoijana ja järjestötoiminnan edellytysten tarjoajana. Alueellisesti nähtiin tarvetta kehittää erityisesti järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä, esimerkiksi luomalla yhteinen yhteistyön rakenne.

Kuntien taloudellisella tilanteella nähtiin olevan mahdollista vaikutusta yhteistyön tekemiseen järjestöjen kanssa sekä niiden toimintaedellytysten turvaamiseen. Esiin nousi mm. paineet leikata järjestöavustuksista, mahdollisuudet tarjota tiloja ja muuttaa yhteistyön tekemisen tapoja.

Osa vastaajista koki huolta järjestöjen nykyisestä tilanteesta, jossa järjestötoimijat ikääntyvät, aktiivit väsyvät ja toimintaan ei saada uusia mukaan. Lisäksi aktiivisten järjestöjen määrän nähtiin laskevan lähitulevaisuudessa. Nämä koettiin myös tekijöinä, jotka voivat vaikuttaa yhteistyön tekemiseen ja toisaalta taas nimenomaan tarpeeseen tiivistää yhteistyötä paikallisesti. Yhteistyötä nähtiin myös tärkeäksi sopeuttaa siihen, miten paljon järjestöissä on aktiiveja ja mikä heidän jaksamisensa on. Sopeuttaminen voi olla esimerkiksi tapahtumavastuun jakamista ja hajauttamista useamman toimijan kesken. Myös pop up -tyyppiset tilaisuudet nähtiin lisätukena ja niiden merkityksen sekä tarpeen kasvavan.

Yhteisellä ymmärryksellä onnistuneeseen yhteistyöhön

Keski-Suomen kuntien järjestöyhteistyön tilannekuva on kokonaisuudessaan positiivinen; yhdistysten toimintaedellytysten tukeminen on pysynyt vakaalla tasolla. Kunnissa nähdään tärkeäksi kehittää ja tiivistää yhteistyötä järjestöjen kanssa. Samalla kuitenkin tunnustetaan taloustilanteen ja järjestökentän muutosten mahdolliset vaikutukset yhteistyön tekemiseen ja kehittämiseen. Jatkossa onkin hyödyllistä luoda yhteistä ymmärrystä siitä, miten yhteistyötä voidaan ja kannattaa tehdä niukkenevilla toiminnallisilla ja taloudellisilla resursseilla. Toimivista yhteistyön käytännöistä kannattaa myös pitää kiinni ja samalla kuitenkin pohtia vaihtoehtoisia ja uudenlaisia tapoja toteuttaa yhteistyötä.

Yhteistyön arvioinnissa ja kehittämisessä oivia apuvälineitä ovat Järjestöpositiivinen kunta on hyvinvoinnin voittaja - [tarkistuslista](#) ja [kehityskeskustelutyökalu](#).

Lisätietoja: Anu Hätininen / KYT-järjestöpalvelut, p. 050 599 6293